Масса а мехкашкара пролетареш, вІашагІкхета!

ЕРА, 15 январь 1970 шу. № 6 (4799).

Мах 2 кеп.

СЕРДАЛО («Свет»)

Советски Союза Коммунистически парти, Нохч-ГІалгІаІай обкома, Нохч-ГІалгІаІ АССР Лаккехьарча Советен Министрий Советен орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

КОММУНИСТАШТА КХЕТАМ БАЛАРА ШКОЛА

Коммунисташтта хетам луш юхьланларча партийин организацийна беча балха керттера форма я партийин собранн, Цигга йозз коммунисташтта партийин балха принципаш, коллективна хьалхашка уотта деташ, уж партийин аз ярсаш бееса кІеспаде Іомалу, «Ярославски городской партийни организацийн партийин собранеш чакхъяхьара практикаш» КПСС ЦК баьча сочамо къаьстта белгалбаьв коллективиг кулгал деча, коммунисташтта политически хетам луча бола партийин собранеш лоархІам.

Партийин собранеш чакхъхьара дерттІа йоаьхо еча партийин организацийна лаьхьа я партийин а производственни а дисциплина, хІаьта, цунга хьежжа, дика лел боахама ГІулаккан а. Масала, хьаьдаргІа вай Грозненски районе I Мая цІеранІга колхоза партийин организаци.

Партийин собранеш кийчьеш, дика вІашІтехььхьаьр, ден повесткА белгалъер шиг балха керттерчарех лерхІ колхоза парткома. Цехоьн а ерригача колхоза а партийин организацийн бетта а квартала а йоьхо перспективин планаш уттаьв укхаза. Боахама партийин организацийн хьалхашка уттаьча дешашка хьежжа хуо ден новесткА. ХІаьта из кийчьеча материальнеш производстве къаьлгаш болча коммунистий актив кхъеьзо. Собране коммунистиз деча кхамалашка хьежжа тІаьнйо решенеш, хІаьта уж кхоачашбе езарш а цунна тІаьхьожа доаттабе безарш а белгалбу, тІаьнйа решенеш кхоачашъярш арггІаварча собране хоам бе. Партийин собранешка кист-каста дувца уттаьду партийин дисциплина чоагІаьнйа, коммунисташа КПСС Устава декхарш кхоачашдарг деташ. Цудухьа дика доарХІалу партийин организаци боахама дьалхашка латта декхараш кхоачашлара кхъаьгаьгамой оарчагІбаха. Юртбоахама продукци кІехара пятилетка дика кхоачашьеш хьайоаГІа боахама коллектив.

Хьокхам яра мегарнинет я Сунженскин района «Путь к коммунизму» ехана колхоза партийин организаци а. Собране ден повесткА оттаяле колхоза керттерча балха участкашка кхъьгача коммунисташа дагабурд парткома членаш, собранн дика чакхъяьклара кийлье кийчьо. Цудухьа дуккхача коммунисташа хьинаре дахьа доаташ, дика вІашІтехьььькха чакхъюо шиг собранеш. ХІаьта тІаьнйа решенеш хоалам болаш корта болашш ухаг. Къаьстта терко ю парткомо собранеш кийчьеча кхоа коммунисташ юкъюозара. КПСС Устава кхоачашдарах лаьца коммунистий отчеташка лазурІ каст-каста. Цу тІулакко хІара коммунста беккточкан айбу, партийин дисциплина чоагІаьо.

Партийин собранеш кийчьарех коммунисташа кхетам лургбоча тайнара вІашІтехьььькха уж чакхъхьарех дешш йоаьтІа терко ца еш, уж формально чакхйоаьхо партийин организацийн а я вай республике. Царех я. масала, Ачхой-Мартана районе «Лермонтовский» совхоза партийин организаци. Партийин собранеш чакхъяхара КПСС Уставо белгалъьв хаиаш телхаю укхаза. Партийин собранн хургбоа ха а цун ден повесткА а хаиялъьв дІайовзийтац коммунисташтта. Цудухьа 70 процент мара коммунисташ гуш ца луш чакхъюьв дукхагІа дальхе собранеш. Собране тІаьнйа решенеш кхоачашьяра дерттІа тІаьхьожам лоаттабан. Цудухьа парех дукхагІъярш кхоачашьяра зе, Іоа, Мелв я партийин дисциплина а.

Кхы дикагІа дац тІулаккаш Наьсарен района «Пливенский» совхоза партийин организаци а. Цудухьа цига партийин дисциплина телхаю, цхьаболча коммунисташа шоаштта тІаьдилла ГІулакх цІена кхоачашдаг. Партийин собранешка новкъостаца цІенхаштта кринка а еш КПСС Устав кхоачашдар аІаІІтехььлаьккхаьдан. ХІаьта кхоначу коммунисташа кхетам балара, собранеш кийчьеча уж юкъеозара болх а тесса битаб парткомо. Коммунисташа эсалг даьхьа лоацин, тІаьйо решенеш хоалам болаш йоацин чакхъюьв дукхагІйоаьла собранеш.

ДІаьхо ла йиш йоаьца цІенхаштта кхоачашдаьнарш да уж. Укх деношка кхъьхьагамхой иш, хиндар пятилетка заланеш В. И. Ленина 100 шу дизарра сийна тІаьйа декхарашн хаиад хьалха кхоачашдара оаргІаІдоахаьн даьхьа белгалъер. Цунна ГІулаккаш а. Масала, хьаьдаргІа вай Грозненски районе I Мая цІеранІга колхоза партийин организаци.

Партийин собранеш кийчьеш, дика вІашІтехььхьаьр, ден повесткА белгалъер шиг балха керттерчарех лерхІ колхоза парткома. Цехоьн а ерригача колхоза а партийин организацийн бетта а квартала а йоьхо перспективин планаш уттаьв укхаза. Боахама партийин организаци хьалхашка уттаьча дешашка хьежжа хуо ден новесткА. ХІаьта из кийчьеча материальнеш производстве къаьлгаш болча коммунистий актив кхъеьзо. Собране коммунистиз деча кхамалашка хьежжа тІаьнйо решенеш, хІаьта уж кхоачашбе езарш а цунна тІаьхьожам доаттабе безарш а белгалбу, тІаьнйа решенеш кхоачашъярш арггІаварча собране хоам бе. Партийин собранешка кист-каста дувца уттаьду партийин дисциплина чоагІаьнйа, коммунисташа КПСС Устава декхарш кхоачашдарг деташ. Цудухьа дика доарХІалу партийин организаци боахама дьалхашка латта декхараш кхоачашлара кхъаьгаьгамой оарчагІбаха. Юртбоахама продукци кІехара пятилетка дика кхоачашьеш ЬайоаГІа боахама коллектив.

Хьокхам яра мегарнинет я Сунженскин района «Путь к коммунизму» ехана колхоза партийин организаци а. Собране ден повесткА оттаяле колхоза керттерча балха участкашка кхъьгача коммунисташа дагабурд парткома членаш, собранн дика чакхъяьклара кийлье кийчьо. Цудухьа дуккхача коммунисташа хьинаре дахьа доаташ, дика вІашІтехьььькха чакхъюо шиг собранеш. ХІаьта тІаьнйа решенеш хоалам болаш корта болашш ухаг. Къаьстта терко ю парткомо собранеш кийчьеча кхоа коммунисташ юкъюозара. КПСС Устава кхоачашдарах лаьца коммунистий отчеташка лазурІ каст-каста. Цу тІулакко хІара коммунста беккточкан айбу, партийин дисциплина чоагІаьо.

Партийин собранеш кийчьарех коммунисташа кхетам лургбоча тайнара вІашІтехьььькха уж чакхъхьарех дешш йоаьтІа терко ца еш, уж формально чакхйоаьхо партийин организацийн а я вай республике. Царех я. масала, Ачхой-Мартана районе «Лермонтовский» совхоза партийин организаци. Партийин собранеш чакхъяхара КПСС Уставо белгалъьв хаиаш телхаю укхаза. Партийин собранн хургбоа ха а цун ден повесткА а хаиялъьв дІайовзийтац коммунисташтта. Цудухьа 70 процент мара коммунисташ гуш ца луш чакхъюьв дукхагІйоаьла дальхе собранеш. Собране тІаьнйа решенеш кхоачашьяра дерттІа тІаьхьожам лоаттабан. Цудухьа парех дукхагІъярш кхоачашьяра зе, Іоа, Мелв я партийин дисциплина а.

Кхы дикагІа дац тІулаккаш Наьсарен района «Пливенский» совхоза партийин организаци а. Цудухьа цига партийин дисциплина телхаю, цхьаболча коммунисташа шоаштта тІаьдилла ГІулакх цІена кхоачашдаг. Партийин собранешка новкъостаца цІенхаштта кринка а еш КПСС Устав кхоачашдар аІаІІтехььлаьккхаьдан. ХІаьта кхоначу коммунисташа кхетам балара, собранеш кийчьеча уж юкъеозара болх а тесса битаб парткомо. Коммунисташа эсалг даьхьа лоацин, тІаьйо решенеш хоалам болаш йоаьца цІенхаштта

УКХАЗА КИЙЧБУ КЪОНА ГОВЗАНЧАШ

БОЛХЛОЙ ГІУЛАКХА ТЕШАМЕ

1969 шу къаьстта белгалдолаш дар профессионально-техническ образоване системаца.

1969 шера апрель беттА ВаІ-ваІгІийна совета Президиумо, ВаІ-ваІгІийна КПСС Центральн Комитетан СССР Министрийн Советан «Профессионально-техническ образоване системан дешарг заведенешка квалифицированни болхлой кийчбелгА дІахо тоадарг де дезарий хьажъехьа». Цу соцмагІа вай мехка профессионально-техническ образованиг эргайолаш тоалургьа, профтехобразоване дешарг заведенеш дІахо хо ДІа ме боа ВаІваІгІийна дешаргаш чиккхоьаргдаг:—8 класс образованн а болгш училищ-деш баьлхкача кагийна нАхен мехкарашен шоаш хержачча профессеГІа балха специальность Іомаьрг, юкъара образованн а болжкъргьа.

1969 шера вай республике ВІаваГІийна дешар хьаргдолаш яьй № 5 болгІ цхьа городской профессионально - технически училищ, хІЫта дІахорча шерашка кІезиг-кІезиг йоахаш цу тІа йоахаргьа еррига училищан.

Вай республикерга 31 профессионально-технически училище хІаьн деташ да Сийлахь-воккхача Ленинан 100 шу диъаран юбилейна творческ хьинаш чІоаргІа дІаІаргаш накъабаька кийчдуш болжлу 13 аьзан соанІа ІаІмнера сагаи йойи.

ХІара шера дукхагІа хуьл балха специальносташ Іомаьг ГІерташ бола Нохч-ГІалгІай кІаман катІ нахи мехкарийн. 1969 шера профтехучилищнка хьачуйІаьча 10 аьзар гаргтача ІаІмнера сагаи йойаш хьоалаГІа дакъа нохчийн ГІалгІайн бл. ПІаьдахча ухх нтІ шера балха специальносташ Іомаьй нохчийчен ГІалгІашхен болча 10 аьзар соанІа ІаІмнера сагаи йойаш.

ХІаьн лаха хала я вай республикерча профессионально - технически училищашца арахийнча кагийнз нахаьн мехкарехь сар болх беш йоацаш йоІа предприятиг, тоголлен бытовой гІулакхаш дарен боьхачи.

Массаьа а доккхаьл деш йоах вай гІорбаьмнанг болхлой классе ваьлий, профтехучилищан яьхарий цІерашг: И. Ф. Сирикин—№4 йоІа ПТУ йистеьккхьар, буровой мастер Социалистически Къаьстта-ма Турпалг; А. С. Клюшин И. В. Пугачева № 2 йоІа Грозненски ПТУ йистеьккхарш, мехкдаьттА чаккхоьаргдаг Іорбаьнна гоьзанчаш, Социалистически Къаьстта-ма Турпалаш; В. С. Виклев—№2 йоІа Калиновски СПТУ йистеьккхьар, Іорбаьнна механизатор, Социалистически Къаьстта-ма Турпал; ший хьаьхча хиннача бригада бергача чеаннаша цхьаьнА ТІа училище йистеьккхьа ІІа ІІ хеза вола мехаиизированни къаьстта-ма гоІвонн Социалистически Къаьстта-ма Турпал. «Краснодарийский» совхозан директор КІегриманов Оьалхазар; вай республикера профтехучилищаш йистеьккхьа деккхий правительственни совеГІатан тайина дукхА хьаьхарг, ІаьаьІа хІаьн Грозненски Спец. ПТУ балха специальностА Іомаьг ц1 Іеш, общеобразовательн шоаш дІахо деташ а аа. нуг совеГІа, сона из хьІча дІа ка хийтачи тайнера а аьнна. ХІаьаьІа сА вІ1 цаІ хиІра ачта Іа училищ директора нов. Р. Д. БриЛа кулгалца Спец. ПТУ болхлоШ царгх нах бергА шоай ниаьаьн, эзаьеш ца кхоьеш бола кагирхоЙ. Уж ба бизнГ бола коммунистан. Парна доагІа доккха совГІат. Хетархьаьа, кагирхой дашца-новнаш балача барклаш, шоай хьаьхегам наха бергаьг дарГІаргА доккхаГІа а долаш соагІат дац Британ цуьн коллегиттен.

Вай республикерга профессиональн - техническ образоване система болхлой дешархойн кердача ленинсен юбилейн шера дукха я дика уйлаьнн планашн.

ІІ1ьаьІ-ламе, чІоаргІа кийчо ешаьа ж. В. И. Ленин аьа 100 шу диъаргА бІха болгГІача тайнера накъаьхарга. Дешарга заведенЕшка шера «Лаблойбенна» ленинскн идеинН Нехьаьг Іомаьрг, баьчча пАьрашарчеи ГІулакхашарчеи хьаьхаманца дешархой хьалхебарга, «В. И. Ленин аьа 100 шу диъаргА хетаьн КПСС ЦК Тешсаан Іомаьра, ленинскн васкеташ кхоьачаьдаг болх.

Ерригача училищашца дакъа лоаш В. И. Ленин аьа 100 шу диъаргА сийна профтехобразоване дьаькъе РСФСР Министрийн Совета Паччахьаьлкен комитето кхайкадьаьна хьажаршца - конкурсашца 1970 шера январе ерригача училищашца хургьа къаьстаргА, культура, спорта Ерригсоюзни фестивална кертГера дакъа лоаІлаьуш йоІа дешархой техническн художественни творчеста выставкан, хІаьта уьх шера март беттА вІаваГІийолларгьа техническ творчеста республикаьнчи выставка.

КонкурсА керда программа кийчьеш я художественни самодеятельноста коллективашн — апрельски юбилейни дешоька шоай гоазл гойтаргьа цар республика общественноста, хІаьта юьле творчески отчетада вай Дьаьхи столице — Москве Іоргьа уьх.

Дешархоьа боккха тохІамА болх бу хьамсарчи ц1ра истори Іомадеш, хІаьта цу гІулакха дуьхА походаш и советски ц1ра тІема, революционни, къаьстгА сийлен моттигашка ГІолла.

Канкуллаш болча деношка дукхА профтехучилищан дешархой Кьалбаседа Кавказа, Крыма, Москвин, Ленинграда, кхьча городийн историческн моттигашка ГІолла лийна цІаьбхьаьлаб, шоашца экскурсе дер чу йоссаьн шоай хьалхьпирн, сий долаш дІаьхьаьа цун хапанача а башха-дикА хургьйаьча кхоаненарча а безамах бинаьа йоІа кІоарга патриотически уйлаш а яьхьаьн.

Профессионально - техническн образоване системерга педагогически болхлоша доккхаьл ду болхлой класса сийлаьхьа тРадицеш яьхьа йоаггІача тайнера дІахо хьорйолаш болча шоаш кхеберех.

З. АХМАТХАНОВ,
профтехобразование республикански управлене начальника заместитель.

Кхьча предметашта юкъе а къаьстта дукхагІа еза Грозненча аттлагІа профессионально - технически училище дешначарна общественоведенА. Саьнгдаме хургьолча тайнера кийчьо хьехархочо Скорик Людмила Михайловне хІара урок. Цо шоайца ешна заьлен боккхача безамца кхоачашъо деначтоша.

СУРТА ТІА: обществоведене кабинете. Урок дІахьоьш я Скорик Людмила Михайловна.

Н. Татарова сурт.

Слесарш, электрикаш, буровикаш Іомабеш я Грозне Октябрьски районера № 4 йоІа профессионально-техническ училище.

СУРТА ТІА: производственни практике ба дешархой (ваьрдьаьра аьтекьа): **Федотов Игорь, Сальмурзаев Висхан, Товсултанов Ахьмад,**

Н. ТАТАРОВА сурт.

Говзал телар

Миччаьа болх бен баьле а бова педагогаш. Цхьа шиг тайнера да цар кхаьмаьл. Наха эзаьеш, хьаькхал тоаьлг, цар оамалаш дикагІа хургйолча оагІора хуьлда кхелла иах ба уж. -

Царех ва хІаьн гона хьалхашка ваГІа ІаІмнера саг а. Цунна юкъе дІдача дІоагІаьа, остаца из кхьа профессех ва аьнна уйла хурийтаьн. Уж цун гойтара пособеш я. Урока кийчьуш ваГІа из.

Уьх сатьате пушна гобергба цІаьна хара сугара волча 26 кІаьнко. ПІаккха мастерскешка йоІаргьга цин тайнера къаьхьегама музыка, ЦІаьккха форма йоаьдеча аьшка нуоокех хьаургьа чухьеча сибат гуш кьеча ду іІаьмнагача сага хІаьн хьалхашка ялдраш санна тайп - тайнера слесарин инструменташ, ІІаккха Ростове дІа а йіхьа цигара берргача мехкара ихьна заказех ІІаьхьа хьинтаргьа уж поездашца а поьсьаьчиш ца, Бакъда, уж бе йоХхаргІо.чарца ца ха мег царех ДІадийттаран Назранерча профтехучилище деша дагІана беррІ кулгаш доагІа, ах - ах дика дадІ дІоагІа, оста, юв яхаш цар шоайца ца курлаш ньчуьл ІІІехьаГІа мара уж поашца да хьаьчаГІа.

Шиг инструменташ, книжкаш, журнал а ийца шортта кабинетера ара а ваьйна мастерскешка дІаЧувахар хІаьнаца са бІаргаша эем бакъа іІаьмнга саг.

Ер цхелаГІа шу да из цу училище производственни хьаьхА мастер вола. Вешта аьчча из ухьаьа хьаьйІаьча деш, Дукха ба хІаьн Назранерча предприятешка хьаьхегаш цо кийчьо слесарин, токарин, электрикан, сантехникан. ДАхаттаа - «Электроинструмент» завода оборочни цехе хьаьхлае лелача мехкарашка слесарашка - сборщицаьнна Ирина Марковна, Цечоева Хьаьайта, Мутаева Хьаьнайта, кхьбарашца, малав шун кулгашца ишшта автомато санна саьа, тайжа болх бе говзал ешнаГІ» «ІІаьлудин ва-кх, аьрда цар шуга. Вовзаиий шоина профтехучилищера Точиев Атабе ІІаьлудинІ». ДІаьхаттаа хІаьн СарагоевгІа индустриальн техникумеца дешта вагІаьчо Аушев Махьмадага, мишта вІаьІІІехьаьлаьр хьа цига деша ваха? Цо аргаа: «ІІаьлудина чІоаргІа дег чу ийжайр сона слесара професси, Дика хьехар цо. Сайна ца а хоьш отличник хилар сох. ПІаккха из дІахо дешаьта могалер ІІаьлудина».

Іодешал ІІаьлудинга хІаьн Советски Эскаре шоай декхар кхоачашцеи болча Галоева Махьмадет Муталибов Мухарбинен уьйІта пІсьмоп, Хьехархочуьнгарча безамах диъаза да уж. Цига я нАхьа йоаІ царна ІІаьлудина енна профессе, АттА хилиаьр ІІаьлудина из кулг-говзал нАхьарйІоІга царна дІахайта, уж кхетаьа. Цо цар дай-поанной болча кхиьлаьнИхь бистача дукха дІаІометрашг хургьар.

Со цига хиннача дийнах дайповной собране хьабеха письмоп изаеп вар ІІаьлудин. ХеанІтаьа до ларцара бувзам.

ЦІьаьбаргин санна, кхьа-диъ тера болх а баьь кхычьаьа дикагІа мотти ниІсьаьча дІаГІоргиалаш ненаьаш ІІаьлудин цу училищ. Езаенний цунна из хала, баьхда сийлем профессех. Цу цІе хоьжаьнца ІІаьхьа тІа хиа я тешамеГІа, беркатеГІа ІІаьхьа баьха кийчьу. 10 класс а ьыккха хІаьн Москве индустриально - педагогическ техникумах 5-на курсе - деношца ва из заочно. Техник - механик — педагог, Техническ яраш санна эш педагогически эпаьеш а.

ГІадаьхан ІІаьлудин. Дукха ха воаьшин шоай доаьхьоно — «Электроинструмент» заводо кхы а бІарчча корпус хьаьенай училищанА. ХІаьн нарГІаГІаГІа я, шоатта помещеен я тайп - тайнера кружокаш вІашагІийоха, берий творчеста сийг лотабе.

ДегІаенай уьх тІехьхьарга шерашца училищ материальни база а. Юхььаьшца из хьаьелаче хаьна берашта практически занятеш е. ДІахьоьхча пособи йоаьшан хьалхьувар ІІаьнгуьнг. Цу хІна 8 станок мара яцар, хІаьн 45 я. Цу хІна 70—90 дешархо мара вешар хуьлда деташ, хІаьн ма — 200. Из ІІаьлудин училищ йоргбоахьма я. Дика говзал йоІа трактористаш кийчбу уьхаьа хІара шера.

«Чуйнйна станоцаш тІа доахьар берашца тхо цигара дохьча хьаьна. Цу станоцнгі ваш мара хьа царна хІаьна ца хоьаш, на гуш санна хетар. Цу гІара, дукхача берашта юкъе ІІоаІта хІаьнагІа сбаргьоьаьна ІІаьлудин деташ вар ІІаьлудин а.

М. ЗАНГИЕВ.

Шоай мукъа ха актови зале дІахьу № 6 ПТУ деташ а самодеятельность дукха езача а мехкараша. Художественни самодеятельноста тайп-тайнера кружокаш я болх бен. ІІаьхьаца кружокеа даькъа ца лоаьаш атта дешархо вац училище. Къаьстта дукха ба ца хоровой кружоке. Шоай концертни программа йІце города къьчча училищашца ух самодеятельн артисташ. Массанахьа я безаме ІІаьнг уж.

СУРТА ТІА: артІаначча репетице.

И. Плиева сурт.

«Коммунизм хьалъе Іомабалар комсомольцашца, кагийча нахага, мехнаршца да ленински наказ да. Къаьстгаи безар, эзаьешта тІаьхувш хилар, дІийни тешаме хилар, чІоаргІа патриотически уйІа хилар, интернационализм — советски нагирхоеь доахьача цу дерригача ГІулакхаша — тешал ду цар сий деш ленински васнеташ ихочачашеш хилара, сийлахь-воккхача Ленина хьийка ма хиллара болх бе а баха а ГІерт уж».

(«В. И. Ленин аьа 100 шу диъа ога» КПСС ЦК Тешсаашцара).

КАГИРХОШТА—ЭСТЕТИЧЕСКИ КХЕТАМ

Гудермеса № 8 йоІча городской профессионально - технически училища коллективо чІоаргІа терко ю дешархошта эстетически кхетам балара. Гойтара пособеш технически средствашца болаш кийчьеш кабинет. Кабинет кийчьеш ІІоьхий хІаоаьаш тІаьттІр тхона, баьхда дешархой анинатиьаьн творчеставш доккха новкъостал хилар.

Тха училище эстетически совет, цига тоаьа а дуьа, чІоаГІ а ду кабинет кийчьара дешаш, выставке оттаде хьачуьаьна балхаш е «Круговоз» яхаьна журнала аргІапара номер юкъ. Со чІоаГІа ранЕ я сай гІоІчаьта, сай планаш царна кечйоьха ІІерташ го, цар яхачуьга дадуьГІ, цар ашна керда уйла, дагалгаьр хьаьлоаь.

Уьх шера уроьий планаш уьттаьг йоаьеннай со, темах а йоаьшан, ІІара уроьхаш йоаьа материал гулаьо, хьаттара харгаш уьтаьаьу.

Эстетика хьехи йІцц яй классе боаьа болх ца бесш. Аз вІаваГІетхар декоративно - прикладной искусствен кружок. Тхоай ІІиаьа оаьхе хьайтр шин ярусех лаття аквариум, дийна уголок кийчйер, кхеран общицовка йІр, эязаьл дегІар, дерзкий хоаьш хилар цара хьежжаьш, эязаьш чудаГІа кхаьбилгаш а берашца шоаьш хьайІр. Цу дерригане а ший тайнера эргадоаьхх вахар, хьаьхлиІт коьорт.

Из ба йІсп бешшеьь кьонача художественкашта новкъостал ду аз. ДІадаьхача шера оаьха болх бир «Ваььа моттигера Іаламе», «Кагирхой ГІІшшлоп ешаь», «Со Дьаьхо», «Къаьстаьна сий долаш аз сагІ ешаьа темреп. Шу долалуьн «Ваььа моттигера Іаламе» яьа альбом кийндир. Цунна юкъедаьр тха художниканца дьь сурташ.

Юбилейни шера тха дешархой ленинскн тематика кийчьеш да. Массеьк болх ІІІиаьзеьа а кийчбеинна баьннаб. Дерригга балхаш дьь дарда. 1970 шера март ІІІехьаьчиш.

Тха тхоай поэташ а ба. Царна а ниІ ІІІаьхьоачоьх новкъостал ду аз. ДакагІйоІа стихаш, дуьаьрш, сочиненеш, докладаш кулгашца яздььа «Круговоз» яьаьа журнала тІа гуьйо оаьа.

Дешархой кьаьмьаьн йоаьуьн шьаьрдаргІа боьа центр а хиннА дІаьа-ота еза эстетически кхетам балхаьа кабинет. Ленархошца шоай кьаьмьаьл шьаьрдергдолаш къаьстьаьста заданеш тел аз. Дешархой хІара уроьа кийнйу шоашца ешаьа заданех къаьмьаьл де.

Цул сеаГІа, группаьнарча къаьстьаьстача дешархошта заданеш тел аз къаьстача темах боьа 5—10—15 минута реферат ергІойлаш.

Доклада кийнйуьш дешархой литература, периодически изданеш, материал лаха еза. Из деш хІара дешархо Іомадеу газетаьа, книжкаца, журналаца ше болх берггболаш.

1969 шера ТхаиІнга болх бе йоаьлар «металлопластика» яьа художественни техническ творчеста кружок, материал къаьстайр, болх мишта берг6а дийцер, творчеста этапаш оттайр, Безаме а керда а гІулаьх да из. Тха города цхьаьнакхетарг йоаьа металлопластика кружок оаьоша хьаьрах доккхаьл ду оаьа, массеьк болх бе ленГІ оаьа. Царех цаІ «Советий Іаьдал баьлаь» яьа болх баьь бармнаб.

Боккха болх бу сайренаш кийчьеш. Эстетика кабинете ена классеи йоаьаьа дешарга мероприятешка со ГІерт дешархошта шоашца тІаьнилача ГІулакха бехкхоьаьа кружок оаьоша хьаьрах доккхаьл ду оаьа, массеьк болх бе ленГІ оаьа. Царех цаІ «Советий Іаьдал баьлаь» яьа болх баьь бармнаб.

Боккха болх бу сайренаш кийчьеш. Эстетика кабинете ена классеи йоаьаьа дешарга мероприятешка со ГІерт дешархошта шоашца тІаьнилача ГІулакха бехкхоьаьа сагота кургйолаш деладе безаме ловзаьаш де дага аа.

Кабинет кийчьара, гойтара пособеш хьаьрга доккха новкъостал ду эстетически кабинета активо.

ХІаьнз эстетика хьоачо приоьоьстве а быте а. Цунах ваьу кепайоьаьн тІа а. Баьхьа къаьхьгаьна эстетически ГІулакхаьн ненаьаьа дезаьш хилар теори долаш дуьг, нагахьа сиина саг цунна кийчьеина вене. Цудуьха тха пелучилища кхьаьлетиво шийла ІІаьхьаьна оттадаьл кагирхошта шерра эстетически кхетам балара дош. Цу балха тІехь боккха доаьрІам болаш ка эстетически хьежам луш вола хьежарг.

Искусствах, ІІаьлаьм, къаьхьегама процесса салоІам балаго сагах хьаьу художник, дуне, нахар хоздарг тІехь дог уроуттаьгу, чам боаьаьта хІаьмнаьца кьонсам лоаттабаьг.

Тха училища эстетически кхетам балара кабинете хьаьтеча болх ІІоьздар-ІІоьздар белгалдаьккха, ІІаьрІІІа, хьаьдо яьа ІІІехьаьлам. Дешархошта хоздаьр — дикадар бІаргаго в, доаьа а, ХІаьта шоаш хьеде а новкъостал дар хьехарчо Сага дуьхьо уйлаш хьаьуйІаьш йоІа искусство дешархошта ІІаьйовзийІар доаьрІаме да. ХІаьта тІа дешархой кхоаьарга боьхьоІ оа тІа чІоаГІа. Болхлоьа тоаьрІаме да кхаьхьегама эстетика йоаьар.

Ту таймпара, моллагІа а ба кхьаьгаьн сакІардаме а творчески а хургйо из кхетамца безам яьаьа.

А. ПЕРЕЛЯКОВА,
гор. Гудермеса № 8 йоІча профтехучилища эстетика хьехархо.

Дукхабезабенна болх

Гуртат тетар, Коридора чу сатем эттар. Обществоведене кабинета чу ді-чудахар тхо Зинаида Григорьевнаца. Дешархошца дІайка моерашен хьаттар тхоІа. Цар йоІаьлаьр. «Юрта» боахам Іилма ларда вІаштІехьбаккхар» яхаш ер урока тема.

— Ноября тІехььарча ворхІ деная йоккхийна событий кхоаьр ала мегарда. Вай дахьен столице" — Москве хилар колхозхой Кхоалагіа Еррисоюзни съезд. Хьаьта 28 ноябре КПСС Центральн Комитетах СССР Министрийн Совета колхозхой кхоалагІча Еррисоюзни съездо тІаийца колхозо Хьехамс Устав „чІоаргІаеш соцан бир.

Хьехархочо Свинцова Зинаида Григорьевнас ДІахо дувц дешархошта юрта боахам чехка дагІа боалабера кертгеча хьелех КПСС ЦК Генеральн секретара Л. И. Брежнева цу съезде дьаьча къаьмаьлх. Революци хилахоьа хинна юрта боахам техенарчуна ниІйбеш, цо дийцер цу кана аьолхой геттара хала баьхо хиларах. Дагахь йийшер Нокрасова поэмаш.

Шиа мел дийцер гойтара пособеш чІоаргІдора цо. ЧІоаГІа ладуьгІар цо дуьдучунга 40 дешархочо. Кгий нахи мехкарийн уйла тІехьийта, тешаш, езаеш ладуьгІаш бер шоай хьехарчунга.

Урок чакхьььлар. Баьхьа классера арзаоьаьлаьц, хьехархочо дешархошташ юкъе этта бозом, цар ВІаьш лоарІІаш хилар дитт мегаш.

Из дар Толстой Лев Николаевична хилар дийза школа кеа, хоза, духовно камаьрша, шоай хьехарчочо йоІа диъа уйлаш безаьмн ДІахкх биц ца балийта нах хьахуьа атмосфера. Царна йиІлаш хьехарчо моаллІча деношка, цІеш эттаьа: из йоІча ГІоаГІа. Цунна ядау цунга, хьехам эц цунгара, шоай дегаГІоз а халахетар а деш цунца. «Іа сона ваьара нИнь боьзийтарг, из хьаьхьоьаьгІа, берзон да ІІьонн», — яьаьа ядау Ленинградера Дубинин Алексейс, ПТУ-2 йистеьккхьа а цул тІехьаГІа Советски Эскаре хинна а аа из. Эскаре ГІулакх деш ворхІ ядау цунга шиг хиннача дешархочо Григорьян Леонарда. Хьаьта Бурлакова Рая, ше Мурманскера Грозне ечА, эгІара ваьлта ваьгІ ду ухьа езаьа хьехарчоьаьс Зинаида Григорьевнаца бІаргг тоха йоаГІа, ишшта ший берригача дешархоша сий ду шоай хьехарчочун, цо ІІьаьо хьехамаьа шоашта доккхо беркат дьаьчилгІа хойт.

15 шу да ПТУ-2 коммунист Свинцова Зинаида Григорьевна хьехаш йоІа, ишшта цунца болх бен ца кьона хьехарчой. Йоккхо опыт йоІча хьехарчочо новкъостал ду царна, хьехамаш ду.

Дог цІена доаьча эздийча кхаьсета бІаргоаш безаме хьеш, нахьа тІе лен РСФСР профтехобразоване заслуженни хьехарчочун значок.

Дукха деш литература Зинаида Григорьевнас, кхьаьста методическим общественним. Цудухьа цо шоай урокаш безаме, ладуьгІа дог доаьІаш ю. Цо боккха болх ду гойтара пособеашца кабинет ІІаьлаьцьеш а. Укхаза да хоза кийндьь стендаш, витринаш, плакаташ. Уж да дешарга программах доаьІІаьгІ маттел, хІара уроьа а кхоачамбеш. Обществоведенен политэкономиен кабинета да диъа кийндьь «В. И. Ленин аьа 100 шу диъарга», «КПСС советски общество эргайоьккхаш тоаьо сийлахьбоьккхьа ниІ бан. «Беза а беза, бовза а безаз хьаьа моьхк, «Дьаьхо ловреш» яьа стендаш.

Дешархой хІама доаьа боа безам лекхлургболаш, цар дикагІа ладуьгІа дог доаьІергдолаш Зинаида Григорьевнас ший урока тІа дІайоьжийт производствен новаторий методаш, училища вахарца юьз занятеш.

Обществечни вахар дешархошта ІІоаргІагІа а дикагІа а довзийтара ший низ, хе, шийна хоьр кхоадаш Зинаида Григорьевнас. Цо вІаьаьтІаьа а ІІьаьлее а ІІьаьлеш а ІІ исторически кружок.

РСФСР заслуженни хьехарчочо доккха дакъа лоаш училища общественни вахара юкъе а. Цо ІІьаьтте а ІІьаьлеш дешархошта вІашагІбетталу Социалистически Къаьстта-ма Турпалаш.

В. И. Ленин аьа 100 шу диъарга ма ІІоаргІаеш нохьаька кийнйуьш, училища дешархошца шоай педагога хьаьхлеш а лелаеш Іомаду сийлахь - воккхача баьчча вахар, цун революционни ГІулакх, цунах йоІа материалаш гулйю, Ленина хаьмз баьхача а из вовзаш хиннача а нахе Ильичах дагадоаГІаргІ альбом кийндьь.

З. Г. Свинцовай балха тІехь кертгердар творчеста инициативеи хилар дІ. Цу хьехарчочун опыт Іомаеш, вывод ю Іа педагогически говзал лаьхьара а эргаьккха тоаьра а довзуьх доаьаьш хилара.

В. ИГНАТЕНКО,
хьехархо.

Шерра - шера дукхагІа хул № 11 йоІча профессионально-технически училище деша безам баьаш. Царна лаьрхІа керда корпусаш хьаьлъьаьр укхаза. ХІаьнз готта хурьаьр дешархошта.

Н. Татарова дьаькхача сурта тІа училища корпусаш.

«СЕРДАЛО»
2-гІа оагІ., 15 январь, 1970 шу.

ГРОЗНЕ—100 ШУ

Шипп 100 шу дизар 1970 шера январе белгалдаьккхаш город Грозне, Нохч-ГӀалгӀай АССР-а столица, Кьилбаседа Кавказерча йоккхийча промышленнийн культурийн центрех цхьаьне.

Революци ялалехь Грозне тӀехьийсачча паччахь Россе юстара мийнг, дуккхӀоӀ даьлсе йолу тӀа а ваьнна. Ломан ломара пӀелонгаш даГӀаш хинна городийн шийна гонахьарча юртеги станцеги кӀезнга эрайоллаш ер.

Городе яьар е сердал а,е канализаци,е е транспорт а,Городи юкъъе, хьалдолашаГӀа бола вах — промышленникаш, купецеш, дилелбергаш, — баьхьана мотти гаьнаьх мара яьар 8 километр гергга Ӏаьхьаьнаьхьа водопровод а фатагенца йозгаеча массеех интуй фонарехӀа латта сердал а.

ТӀо тохаза йолча улицашка доГӀа дийлаяча хана гонга ялолла боаГӀаш хотта хуьлу, кхаметтеча говра баьрг а читтиьна мара дӀаьхьалургиранаш, Городе ергиган а 1630 бер деша даГӀа юхьхьашца ӀийС а юкъера шТ,а школа, 55 менги латта йоккха йоаца ши больница мара яьар Культурно-просветительн учреждееш Грозне хинна цхьа публичин библиотека мара яьар. Цхьабаьхьа дичи пропганда хьаьт меллад шера яьржа яр. Грозе итташ кинаэаш, маьждигаш, культа кхийола уг рехдеенаш хиннай ди хьайбаккхаш. ӀаьаьШ наХ чу е болаш.

Город даГӀаяра ялолла ӀоаГӀа ер,ТӀаме хилар 1893 шера Мамакаевски бер чу (Старогрозненски район) бируъ хеха, Іалаьмате дукха меллаьдта денна эгтарг хьалхара сеаьжнин. Грозненски меллаьдта чӀоаГӀа шийна уйла ГӀаззар из ЛьаьлийН перспективнийн районе шийн карееРзе бесам болаш хинчиг хьаьна меллий капиталистий. Меллаьдта промышленни фирмай яхьь лаьхьаьх ши дакъа 1905 шерале хьаьна меллаьра баььхьна йаьхьа кара лаьр. Ахьхчя тайлара йоккйоа меллаьдта ДеаЛла моттагаш.

Грозни шер а дора деГӀа а хуьр промышленность эгтара хьаьха меллаьдта промышленность лаьхььлараца цхьана. Промышленность деГӀаьхарца цхьана ела а ебар деГӀа а ухьр Грозне болхлой класс. Болхлой класс ебара ьлттуа баььхьар Грозный порт — Петровская (ГӀаьнаьрча Махачкалаца) а Дона тӀарча Ростовца а юьзайолийташ ер. Цхьана ялолла 1893 шера йийлаьнна. Нагахь сан-та 1893-ца шера Грозненски промышленносте болх беш верригаш а 755 болхло мара хиннавеш. Октябрьскеи революци ялалехьарча шерашка Грозне болх беш вар 15 эзаэ гергга болхло.

Грозненски меллаьдта промышленностера болхлой хьал, паччахь Россе ергиган промышленностера ергиган. Іалаьмате хала дар. Меллаьдта промыслашкара балха да дейнен бийсаннен 10—12 а кхы дукхаГӀа а сазьйта дар.

Кьаьхьегама халача хьалаца, хьеча вахаро, кьиэаГӀа тайлара еча эксплуатаца, полийсийн режимо эксплуататорашца гоамал хьалъьлейора, болхлой тӀаьхьар вахара ялалаш гоаьара, политически бокьонаш яьара доаттабеча вгьоьсама нийла тӀа бо-лаьа., Иштта Россе йолленнича стачкай болама а кьаьстта Бакуе Ростовеи хиннича стачкай а ВлиянеГӀа самоорганеиеен ГаьнаГӀалистаишен машар боаашш доаттабеча классоан хьоькаш наьхьа тӀа отташ даГӀар большевиски организаци керте лаТТа Грозне пролетариат.

1917 шераьа 1905—1907 шерашкарча эгтара хьалхарча эрсий революце шерашка, реакце шерашка, революци керта аЕенна,а дуЕен хьалхарча тӀема а шерашца ка Іоаьа тоьаьх йоккха политически организашиоиий опыт йолаш эр Грозненски пролетариат а большевистски организаци а. Цу опытагӀа цо ПА ялла яйиар Октябрьски революце шерашка самодержавена дуьхьала доаттабеча кьоьсаме.

Большевистски партие кулгаллеш хиннача Грозне пролетариатно хьинаре даьхьа даьлар 1917 шерарча Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революци, 1918—1920 шерашка хиннача Кьудбехьен контрреволюцией кхича мехкий интервенцееш дуьхьала доаттабеча кьоьсаме.

Лирача тӀемий шера эрсий революци хьаьрчаьнна даьхьа ГӀаьнаьрчаьнна кІалхар а даьхьа, 1920-ча шера бохабаь, боахам охьаметтаттаде болабелар Грозне кьаьстаьмгахьа. Іалаьа дерриг а болхлой бе дера Национализаци йийр Грозненски меллаьдта промышленносте.

Во тӀехьаье ер граждански тӀе-ме юхьйийтер, Грозне меллаьдта промыслашш заводаш ергиган а хіана яьар аьнна йохаьлъ яр. Грозне меллаьдта боахам охьаметтаттаде а оВлиагра дена кийчбе а безаш хала деккар эттар болхлой класса, партена, советски паччахьаьккхена хьалхаьаьна.

Город кІийча ГаьрлІийс мукьа маьнаьхьиге а тӀулаьх кхоачанде даййоллеш болаш ер. Іалаьмате кулгал деш хинна Грозне пролетариат. Грозненски партийн организаци городе мел балха нах тӀаьлиййаш промышленн, машиннаьхьа ставшеш охьаметтаттаеча, город Старе промыслашца юьзайийтара машиннаьхьа керда га дуллаяа дакъа лаьцаш, Из ТӀаьхьаьм кьаьхьегамгоа бизза хьал а лаьца, дуккхача наьха коммунистически субботникаш лулаш хаьаш эттар городе. Субботникашца даьхьа лоаьаш берригача наьха.

Грозненцаца шоай хьинаьр на ехьдеш кьаьхьегар бахьан долаш 1920 шера болх бе йолайолийт сайца лаьта дукхха скважинаш, керда скважинаш йоахаш бурув дегт, доахадь цІенош охьаметтаттаеу.

Контрреволюцеца доаттабеча кьоьсаме а промышленность юхьметтаттаеча а толамаш дахарах 1924 шера 24 феврале ВЦИК-а сонаьнгІа Цеча Бойрахь ортон-ау Грозне пролетариата. Меллаьдта промышленность юхьметтаттаньтуьла цунна реконструкци ьа, ьлмиаьл тӀехьаьГӀа толамаш деГӀа ураоттадь болаьа Грозиера кьаьхьегамхой эгтара хьалхарча пхе шера плана заданеш кхоачаьйе бо,лабелар.

Меллаьдта чакхдолаьнна промышленностера хІанаьра производственно-техническеи база хьинро, шерра социалистически яьх ярьарро гроЗненцаца. Іалаьмате хьалхарча пятилетка хинаьл ьлхьха шиин шерран ях шерран кхоачашье.

Из ПулаьхьГаьрГаьлараьх шоллаГӀа Іаьнгелбаьнна гаьх ешйлаьм квартираш дерригаеча чуйеча цІенойфонлаца нийсйина 60 процентаГӀа кхоачан дукхаГӀа кинаьй. ВодопроводаьгІа 700 километр гергга е Горозеча ергиранна улицеги майдаеги 60 процент гергга яраьр тӀе е асфальт бІаьа я, хІаьа 1000 цІенашца электрическе сеТа йІоахаьл 700 километра даьхьоачаьнг латт. Ленина улицаГӀа, машиннаьхьаГӀа кІаьл ГӀолла чакхдолаьнг путепроводаьгІ. Заводский районе йалла йолаьйй пошлаьнгІ. Ленинский йІоахаьл 60 совГӀа километр дапар тІа ГӀолла йІаьн «маршрутаГӀа 200 гергга вагон лел.

Пассажирийн автобусаш лелаш 40 гергга маршрутаьгІ. Ленинаьнна ьлешка ГӀолла гергга Грозный Москвада, Ростовда, мехкарча ьлешка ГӀолла гергга ювзайолийт аэропорто.

Город Грозне болх беш я деГӀаш 56329 школьнийн а болаш бола 58 общеобразовательни школа, болх беча кагирхоа 14 школа, йиІа школа-интернат, ГӀоІа йІоа ьлхьа школийн ьлешка ГӀолла школа-интернатийн. Уж ГӀоІаьнгІа йІоаьа ьлхьа школийн а ьлешка ГӀолла 27 аьзар студент деГӀаш йоІа мехкдаьттаьне педагогически йин институтийн, юкъъера специальноста ийс заведеен, 16 профтехучилищ.

Йоккха экономически промышленни цунна тоьхна ца Іеш, ишта йоккха Іалман пентр а я Грозне. Грозне я мехкдаьттаьне Іилмотехника институт — ГроЗНИИ, СевкавНИИ, цу совГӀа болх беш а мехкдаьттаьне дахарех чакхдаьрна, химически технологиьне автоматизаци яьа а-ІаьнІа ьлхьаьн йолла «НИПИнефтехимавтомат», «ВНИКанефтегаз» яхьча институтий филиалаш. Грозне йиллай мехка йоккхачІа болча проектни институтеш ер — «Гипрогрозненфть». Хьа а яь болх беш я Нохч-ГӀалгӀай исторе, метта, литература, экономика Іилма-тохкаьна институтеш. ХІаьна Грознерча вузашца йІаьнна ГӀаьнаьрчаьнна ьлхьа беш ца 1600 гергга Іилман болхло.

Грознерча кьаьхьегамхошца доаГӀа тӀулаьхь болх беш да ьхо театр, телецентр, ьлхьа ьлхьа дворец, культура 28 цІен клубаш; ьлка тоьаь йиъ стадион, ши музей, 54 кинотеатрш кинуустановкеи, 68 массови библиотека, филармони, 6 музыкальни школа, художественни берий спортивни школаш. Ишта я Грозни тахан. Цу ьлхьаьхьа кхы а хозаГӀа хет ДІаьхо яь деГӀаьхара перспективаьна хьаьхьеча. Уьхь гергара ьлхьа хурсолучуьта ьлхьача тешшаме аьа йІаьн йолаш да вай город дуьхьа йоаьхьаГӀа а дикаГӀа а хурсхилар.

ЦІенош ьлхьаьрен деГӀайолаьяеч гоаьрльни планаГӀа дуьхьа улицаьн йІаьрча районаьн реконструкци е еаьш я.

Ойлаьнгра ьлеш реконструкци ергьа Ленина улица. Цига ьлаьдге ергі ергі кеча чуйе цІенош, культурно-бытовой гІулаьхьаьта даьрхІа хоза эдаьеш, Ергиргача эдаьеш 30 процент гергга яраьр дуьхьаьза йІаьшГаьрьвь — 9—12 этаж йолаш хурьъь. Цигача, Ленина улицаГӀа ьлаьлге лерхІ 337 болх беш саг а волаш йоа ушерсальни тика. Из эдаьн ялхаьза йІаьшГаьрьвь хурьъь, ту даььхе складской кхы тайна гІоиа йолеш службаш чуьгрГолла. ьлаьта кІалха ши этаж а йолаш, Университета чу хурьъь пассажирски лифтаьш эскоЛатоп. «Чайка» ьлха гостиниьна юьхь Іоха 6 біаь мотти йоа цоьаь йІаьшГаьрьвь ергі, тоьаьрь ресторан ьлаьлгра а кІаьнаьча тІаьна ьлхьа тролейбуси транспорта кхы тайпаьн делара керда тІий тилараца а ьлхьаьрга Ленина улица. ХІаьнаьра тІиЕ ГІаьшлоьта лаьрхІа дусарга,. Хийца ьлхьаьеь латт мехкдаьттаьне институтаьн цІьаьхьа общежитиа а цунна даьла дІаькьаьлда лувча бассейн а.

ГрозненгІийнаьн ялхаьа станде районе ьлаьдеш латт керда драматически театр, 2000 мотти йоа цоьаь эдаьн, 400 менги чулатта тоьаьрьдеиеи больница, культурно-бытовой гІулаьхьаьта лаьрхІа дукхха кхийола объектаьш.

ГІирсаьш ьлаьдеча хана чекйоьхарГа улицаьн, ьлаьхьаьн хозаьрГа, тоьаьрь, городе гаьнаьш, эиэаьш ІаьдГаьра мероприятеш.

ДІаьхо йоаьча хана Ленина улицаГаьрен Оэджоникидзе проспектГаьрен трамвайн ьлаьхьаьн ДІаьрча а цига троллейбусин маршрутаьш ьлаьда а лерхІ. Эгтара хьалхарча троллейбусин ьлаьхьо рокхалаьда ьлаьрта Микоян-бульварин улицаьгІ Оэджоникидзе проспектаьгІ ешйлаьм. Хьалхарча машиннаьхьа вокзала керда эдаьн.

Дуьхьаьгі доаьарга трамвайн ьлаьхьаьн. ХІаьн хийца йоаллаьн латт В. И. Ленин ьлаь 100 шу дузаьа да ьлаьтаьхьаьчаьгІ. Микоян-район городаьа новаьрГоча трамваййн нькъ Бутырина улица ьлоаьчаьлучча, берий парка лаьрхІа ДІаьхьоаьгІаьчу территоре ТІа, ьлаьтаье лерхІ кьаьстта шоай тайпара дуьхьа эдаьеш, берий спортивни школа, кхиъьола гІирсаьш чуйоаьгІаьш йоа керда спортивни комплексаьгІ. Цунна ер, ер города а лаьрхІа реконструкци йиэза ьлаьхьаьрйолла а Грозный эгтара тоьаьчаьгІен хозаьГӀен йолчу городеьгІ цаІ-а хинна ДІаьгІтаьрйолла а эа.

Из долла хІама — Коммунистически партен СовеТски правительствеан вай городлаш тоьаьрен дуьхьаьчА кьаьнет лаТТаьа вай Дальен берригачА кьаььегамхой хьал-торгоьхьаьен ламу йоаьхо ер хилаьрах хиннарш.

С. СИНЕЛЬНИКОВ,
КПСС Грозненски горкома хьалхара секретарь.

ХЬОККХАМ ТЕЛАШ

Массеин шу да Грозненски «Электроприборн» яхача завода коллективо планированеин экономически стимулированеин кердача системаш болх бу. Кьаьстта ГӀоаГӀа лоарГІаме да ду хьалашка болх беча хана доахеца продукци дика хилийтар. Из дика кхетаГу завода болхлоца. Уьх тІехьаьрга хьаьа ялхаьа материалаш, хотта ниийлаш арахецаьа продукцееиа юкъе брж йолаш. Цудуьла чІоаГӀа хоаттаьин ДІаьмцин я цар арахецаьа электроприборашца ер машиннаш, тайп-тайпара шарикоеш ручкаш. Уьх тІехьаьрга хана цхьа бутт ДІаьблийайтабаш завода коллективо билемен учреждееншкен болх беш ба 1600 гергга Іилман болхло.

Грознерча кьаьхьегамхошца доаГӀа тӀулаьхь болх беш да ьхо театр, телецентр, ьлхьа ьлхьа дворец, культура 28 цІен клубаш; ьлка тоьаь йиъ стадион, ши музей, 54 кинотеатрш кинуустановкеи, 68 массови библиотека, филармони, 6 музыкальни школа, художественни берий спортивни школаш. Ишта я Грозни тахан. Цу ьлхьаьхьа кхы а хозаГӀа хет ДІаьхо яь деГӀаьхара перспективаьна хьаьхьеча. Уьх гергара ьлхьа хурсолучуьта ьлхьача тешшаме аьа йІаьн йолаш да вай город дуьхьа йоаьхьаГӀа а дикаГӀа а хурсхилар.

ЦІенош ьлхьаьрен деГӀайолаьяеч гоаьрльни планаГӀа дуьхьа улицаьн йІаьрча районаьн реконструкци е еаьш я.

Ойлаьнгра ьлеш реконструкци ергьа Ленина улица. Цига ьлаьдге ергі ергі кеча чуйе цІенош, культурно-бытовой гІулаьхьаьта даьрхІа хоза эдаьеш, Ергиргача эдаьеш 30 процент гергга яраьр дуьхьаьза йІаьшГаьрьвь — 9—12 этаж йолаш хурьъь. Цигача, Ленина улицаГӀа ьлаьлге лерхІ 337 болх беш саг а волаш йоа ушерсальни тика. Из эдаьн ялхаьза йІаьшГаьрьвь хурьъь, ту даььхе складской кхы тайна гІоиа йолеш службаш чуьгрГолла. ьлаьта кІалха ши этаж а йолаш, Университета чу хурьъь пассажирски лифтаьш эскоЛатоп. «Чайка» ьлха гостиниьна юьхь Іоха 6 біаь мотти йоа цоьаь йІаьшГаьрьвь ергі, тоьаьрь ресторан ьлаьлгра а кІаьнаьча тІаьна ьлхьа тролейбуси транспорта кхы тайпаьн делара керда тІий тилараца а ьлхьаьрга Ленина улица. ХІаьнаьра тІиЕ ГІаьшлоьта лаьрхІа дусарга,. Хийца ьлхьаьеь латт мехкдаьттаьне институтаьн цІьаьхьа общежитиа а цунна даьла дІаькьаьлда лувча бассейн а.

ГрозненгІийнаьн ялхаьа станде районе ьлаьдеш латт керда драматически театр, 2000 мотти йоа цоьаь эдаьн, 400 менги чулатта тоьаьрьдеиеи больница, культурно-бытовой гІулаьхьаьта лаьрхІа дукхха кхийола объектаьш.

ГІирсаьш ьлаьдеча хана чекйоьхарГа улицаьн, ьлаьхьаьн хозаьрГа, тоьаьрь, городе гаьнаьш, эиэаьш ІаьдГаьра мероприятеш.

ДІаьхо йоаьча хана Ленина улицаГаьрен Оэджоникидзе проспектГаьрен трамвайн ьлаьхьаьн ДІаьрча а цига троллейбусин маршрутаьш ьлаьда а лерхІ. Эгтара хьалхарча троллейбусин ьлаьхьо рокхалаьда ьлаьрта Микоян-бульварин улицаьгІ Оэджоникидзе проспектаьгІ ешйлаьм. Хьалхарча машиннаьхьа вокзала керда эдаьн.

Дуьхьаьгі доаьарга трамвайн ьлаьхьаьн. ХІаьн хийца йоаллаьн латт В. И. Ленин ьлаь 100 шу дузаьа да ьлаьтаьхьаьчаьгІ. Микоян-район городаьа новаьрГоча трамваййн нькъ Бутырина улица ьлоаьчаьлучча, берий парка лаьрхІа ДІаьхьоаьгІаьчу территоре ТІа, ьлаьтаье лерхІ кьаьстта шоай тайпара дуьхьа эдаьеш, берий спортивни школа, кхиъьола гІирсаьш чуйоаьгІаьш йоа керда спортивни комплексаьгІ. Цунна ер, ер города а лаьрхІа реконструкци йиэза ьлаьхьаьрйолла а Грозный эгтара тоьаьчаьгІен хозаьГӀен йолчу городеьгІ цаІ-а хинна ДІаьгІтаьрйолла а эа.

Из долла хІама — Коммунистически партен СовеТски правительствеан вай городлаш тоьаьрен дуьхьаьчА кьаьнет лаТТаьа вай Дальен берригачА кьаььегамхой хьал-торгоьхьаьен ламу йоаьхо ер хилаьрах хиннарш.

С. СИНЕЛЬНИКОВ,
КПСС Грозненски горкома хьалхара секретарь.

ДОШ ХАРЦДАНЗАР

— Сунженски района механизаторашн юртбоахаьма техникина ремонт сихен дикен яра тІехьаьна лаьа кьаьбкарах хьал а лаьца, шоай хьинаьр ходаш Ахчой-Мартана района техника ханнаьха тоьив яккхара.

Юбилейн 1969 шера ДиІаьлГаьчА квартале 20 трактор тоьг социалистически деззар ТІаийлаьдар пер, Шоай произ хорадаьлаш меллаьдта. ДІадаьхча шера 31-ГІча декабре тоьаь яьхар уж тракторашца. Соьнца техника кийчьеча ньгІаьнаьрчаьнна кьаьхьаьр цхьоаЛаГӀа отделение новкьоста Ильясов новкьоста Мальсагоевн ГІулгаллеча бригадай механизаторашца. Дика кьаьхьегама толамаш даьсе шоай балха тІа механизаторра М. Башаевен мастер-наладчика Б. Дасаевен. Цаьр толеча техника ца дикен тІехдикен оцелка ду.

Тоьдаь дьаьнна планах гурахьн ІаІи кийчье деза 30 нух, 60 сеІлка, 38 кольтиьтаьр, 23 комбайн, цул совГӀа маьхьаь, лушнаьнна, кхийола тІехьатоса инвентарь. Из инвентарь толеш лаьхьа хьокхамаш а доахаьш кьаьстта дика ГӀаьнаьрчаьнна механизаторашца. Дееркиен Кьаьрен, Курбаев Умара, Султанов Гуляша, Нимулаев Ахьмада, газоварщика Висаниг-раен Ахсуда, слесарраша: Нуьлаев Султана, Масаев Шерипа, Якурсеев Мохьмада, кхьчар. Шоай боккхаГӀна новкьостеч тІехьаьгІ-сан комсомольцаш Арсанов Султан, Башаев Хьамзат.

Уьхь юбилейн шера бІаьстен, ьлхьи, гурахь берйбоьчча кхаьнкарча балхаьнна техника дика тоа а я, ханнаьха кийча хилийтара ДиІаьГӀа кьаьрта сайна ДІаьхо а кьаьхьегаш ба совхоза мехаьнаьтораш.

В. СМИРНОВ,
КПСС Ахчой-Мартана районна инструктор.

БОЛХ НИЙСА — РЕЙД ВІАШТІЕХЬБАККХА

ТІаьнхча Іаттта доаал юкъера ьлаьрхІача 350—400 килограмм хилийа ьлаьа доаьхьар ьлхьаьл цун деГӀ ьлхьаьн боарме доаттаьрга ьлаьта тІьаьд. Из ишта даье а хІара Іаттагара дийнаьчь буси 3,5 килограмм шурА йоаьхьх ухьаьа, ХІаьта ер цу дІаьдоаьлаьнна хьалхарча кІиьрах ьлаьхьаьчА шурийта хьежачу 6 яьарре ьлаьхьаьн ши да хьалха ьлаьхьаьчА 145 килограмм.Іеш хилар. Гочадаьдоу 4 ягазе фермее барда на енаьга цуьчуьа кІезнийьаьн доахьаьн шура. Цо хьаьхьоьх продукцее ДІаьхьаьрга йолаш болча горонех ьлхьаьна а пийда из шурА.

ХІаьнц ешка доахаьна дечІо доаьхьар дуьхьаьл уж из кьаьстийийн Іаьнгара даьхьа мара ьлхьаьчаьнна-ьлаьн ьлаьш, дуьнг ферме болхлоьш. Из мара ьлхьа ДІаьхьар даьгаьлаьлаьн. Іоаьаьчу гаьнг ба колхоза кийалаьлаьн а, ХІаьта из ферме колхоза ТІаьлаьс коВгоьпе ГІаьнг ьлаьхьаьчА мара ТІаьна еце а шеза шоаьза уьхьаьа хилаьн кеттеьра зоотехник цоь. Максимов, болх цар. Из комнеГӀа доахьгІ ьлсоьаьчА хана рационА юкъе хинна цхьаьдоа доаьхьаьр хІаьна ферме ІаьдГаьра доаьшаьне а кеГӀа рационг оттаьг ГаьдаьхьаьН уьхьаьа. Цунна ер, ер

ВОЛГОГРАДСКИЙ ОБЛАСЬ. Дукка ха йоаццан № 22 йола городской техническ училищ чакхьмыкка комсомольцашт Т. Ф. Серых а Т. Е. Дьяконова а Камышински боьмбе кIадан совй комбината прядильщицаш ба. Отличникий дипломаш а йолаш баьккар уж ц предприяте. Дукка ка яьлаелла производств отличникаш а хилар царех. Балла гонзаш биьза Iомас царна новкъостал дир В. А. Гурос — прядильн производства инструктора. КIопача болхьонна кIаранг хIанз Iунал ду 19664 йоаIенга, нормагIа 1300 мара доацача. Шин подруга, шин Татьянас воламе-кхоачашъяьй-шера план, кхоьй дукка бедал. Кхоьйча бедална шин сменагIа болх ба йиш я цар.

СУРТА ТIА: прядильн производства инструктор В. А. Буро а прядильщицаш комсомолкаш Т. Ф. Серыхн Т. Е. Дьяконовах.

Н. СУРОВЦЕВА сурт.
ТАСС фотохроника.

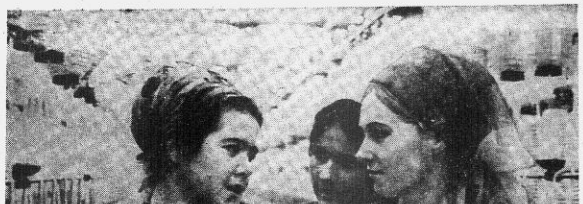

ЦХЬАН ГIУЛАКХА ШИ ОАГIУВ

Дукка ха йоаццан совгIа хIинар Сунженски районера «Коммунизмаг» бола яьнъ» ятаьн колхозе. Из летальр колхозхой кхаьдагIчо Ерригсоюзин съезда итогашта. Цул совгIа собране дийцар, оттадаьлча колхозна сордаьн Уставо маьхьара, дIахо йодача хана, дальхача толамех кхоачаш а ца беш, производства юкъера кхоачамбоаранаш дIаделхарах а колхозна экономика айпрах а. ХIаьта колхозхой пахара хьалаш махудла тоодарга доалха нахьыьш уж долга кхетадеш бар собране вIашагIкхийтта берригга къахьегамхой.

Уставе керттерчара дакъе дикагIа йолча оагIоонех цаI лархIа еза колхозиг кулгаьлой, специалистай, колхозхой производствах йола бехтоккам лаккбар, яхаш дувцар собране кьамаьр даьрша. — Уж декхарийца ба, IилIанеш хьалха даттача опытан карагIдаьлларг ларде а лоацлан, хIара шера лаьтта деладарга культура лаккье, хьалбеI боахьаьн ранагIбельысть айе. Цу тайпанарча боккхача поархIаме да колхозин производств кхоьлеГамхошта пенси тела оттадар а. Цу гIулакхо торо хулийтаргIа кхаьгсамцара ньхьа бозам собаккха а кагирхой юртах кьекка на кьекийта а. ХIанз, съезда соцламашка хьежжа, йолъ хозхой социальн страховани яра цхьа система вахара юкъеболадаргIа. Из кхоачашне торо хулийтаргIа колхозий отчисленой чотах. Аланза далаш, уж а кхийола а ергIа мероприятеш колхозхой кхьаьгатка хьинар создаккхара тIаерзаь болга.

Из бIарччага гIулакха цхьа оагIув мара яц. ШоллагIеи кIезигагIча доархIамегIа йоацен оагIу я берригча колхозхоша Устава хIара пункт маярра кхетаар, хIаьта ца тIа белгал мел яь мероприятеш кхоачашъца шерра социалистически яьь а йоаржаль кхьаьгаена лакха толамаш дахар.

Собране кьамаьл даьрша, цу дакъе колхоза керттерча агронома поь. Чеботарева, боккха термам тIаболийташ дийцар лаьтта, из колхозий керттера ганз хилдарх тарра. Цо белгалдир, лаьтта деладарга культура эшшача боьрашца кхачалца-айиь ца хIинарах совгIа, хIанз а 5 бIаь гектар петарех цIенданна лаьтта колхозе хилар. Цу лаьттаца колхозе хIанз луш цьхьаькха а пайда бац, бакъда дувца ца дезаш хIара колхозхочо, специалиста кхетадеш да из мел йоккха резерв я. Цу гIулакхо торо оагIоонах продукташ дуккагIа яхара белгалъеча мероприятеш керттера цаI пайда ца эшаш дадаьлтташ производства юкъе дахар долга белгалдир керттерча агронома.

Цхьаьккъа юртболхама культураш дIакхъ лаьтташ шерра доаладеш дац гIулакх, цар тIа дIадуйш дола йлаташ дика хьуьжьадеш на хилча. Цу хьежьеьча а дукха яр колхозхой, специалистий предложеноеш. Колхозе, дукха мотгIагаш нийслу уж боккъонаш тельхаеш, Мисела, лаьттан доаттам-га хьежжа тувсан удобреноеш, хIаьта техникех биьза пайда эдаш, дIайийнача культурашта хулаьча лаьараштеи ся доаккхача зеле хIаманштен дуьхьала хьовсан эсала доаттабу. Цу дерригача гIулакхаша торо хилийташ гектара хьуьжьаьн лаьккбе.

Къаьхбеесса Канказа арешашка къаьстта дика деладе дезаш а дIахо йодача хана кхы тооде дезаш а гIулакх да хий дехка лаьтташ шерделеш. Нагаьх, санна дерригга лаьтташ хий дехкаш хуьле кхераме дан йоьхьаь оттар. Цудухьа вай таханера декхар да кхаьн хий дехкаьна техникех биьзаш пайда эшар, уж лаьтташ шердар. Цуга совгIа доаладу да вай оасар дIа-юха доаржадеш йола петарашт пайдоа, дукха тIой дола лаьтташ. Оасар доаржадарал совгIа, цу кхоачамбоаранна торо хилийташ юртболхама культураш прямолийнн хьисане дIае. Цу дерригача гIулакхаша кхьгта хьаьхокх юртболхама культураш хьувкъам эшшача боараме лакха хилийтара кхоачашне еза мероприятеш лаьхьар долга. ХIаьта из кхоачашъе торонаш йоаьш я.

DIакхо йодача хана колхоза экономика дегIайоаьлара хьовсеча дийцар боахама председателна нок. Качарова а. Цо дийцар пятилетка дIадаьхача дIь шера колхоза дIахача толамех. Баьхда хьамьяьл керттера лостам бар хIанзаьца даьюх кхоачамбаьь Е йиш ца хилар, хIана аьчча толамаш дIиделадеш хорошн йолш я. Хьайбаьл деладера даьюх, дийцар цо, боккхача лоархIаме да доаькъар дIадахийтара. хIара колдектива балха тIаьхьаьн лоаттабари, анализ яьрш, колхоза доалаьхь лорарни.

Юьхьерча эвенький кулгалхой декхарийца ба шоай зиннеш деннга лаьхьа.

DIахо йодача хана кхоачашде дезаеча декхарех керттердар санна хьаькъастадир колхоза председатель, кагирхоцца болх бар. Цо белгалдир цу хьокхьеьча хIана колхозе деш Iаяха хIамца ца хилар а, Дош сеннах лаьтт дойла, из -гаьт, кьежьа школа цьаькха бьанна кагий пахя мехкарийн, Армера шабаьхкарийн горгIе дIаяха дата хуьрбоаьшш изриз культурно сеIлIара эша хьалаьш, кхаьькгаена хьалаьш вIашIехьахарах, парца кхетама болх барах, уж дукхагIа деша яха ахийтарах. Цу тайпанера мара торо хуьрьыш эшшаш йола юртбоахама кадраш кхее, Дукхача кхоачой цIерашт яха йиш я кхаьгаена хьалха латтарий санна. Уж ба школера бьаьчя юртболхаме болх бе лайна шоферашт Мариничев Александр, Кузнецов Николай, колхоза механически мастерскешка техника тоаеча болх беш ба Мацаров Василий, Батищева Евгений, кхийбарш. Цу тайпнара дика кхьаьгаена кагирхой дукхача цIерашт яха йиш я. Цхьаьккъа царех кхоачамбиг. Уж санна бараш дукхха дукхагIа эш юртболхаме.

Колхоза хьалхашка латтта декхарашт кхоачашдаре доккха новкъостал хуьрдиг колхозе хуьрьра Шта хьалдиче. Цудухьа собране вIашагIкхийтарраша массане а цхьа барт а болаш соцен бир уж шера из хьалде доладе, хIаьта юртга гIа чуйнла. Колхоза председателе правлене цIерагI доц делар уж балхаш махулла сихагIа даь даха.

Колхозхоша шоай собране кьовбалдир колхозхой Ерригсоюзин кхоьлагIчо сведа тIаийна Устав. Цу совгIа соцам бир колхоза дерригача довахой производстве пиллу кхоачамбоаранаш дIадаха. Цу гIулакхо а торо хулийтаргIа уж мерда хьаьхинча шера юртболхаме кагирхой хуьрьжьа дика лакхбе, хьийбай продуктивность дегIайоаьле, цхьан дешаца ешчча В. И. Ленин вах бIаь шу диваьн тIаийна декхарах дилла кхоачашде.

М. РАШИДОВ.

ДIКА КЪАХЬЕГ

Шозш тIаийш социалистически декхараш толамца кхоачашдеш хьаболагIа Ленинан кхьаьгаена вахте латта «Грознефтеразведка» треста бурудаьттаргаш. Бозача юбилейна лакхача кхьаьгаена толамашца вахахбаьр шозш керттера декхар а лоархIаш хIара бригада даьттан ченашкара дукхагIа «Iаьржа дошув» гуладакхча Iерг. Аьттуа болаш шозш дуьхьалгар цар дIIаьна ву. Кхьаьгаена дика къахьийгар мастера В. В. Ваулина кулгаедеча Али-Юртовски «Iоаргга-тохкама бурудаьттаргаш. Зодаьнех доаргIачул совгIа 820 метр бурув тохар ну бригада. Цул дукха тIехьа Висилиар мастер А. И. Орлаин керте латта Октябрьски кIоаргатохкамх бурув дегтача конторе бригада. Шера зодаьнех 4003 метр тоха мара ца дезачча 4869 метр бурув техар бригада болхлоца. Кердача шера а бурув тохара графикал дикка хьалхарова уж бригадаш. **Д. ГАБАЕВ,**
«Грознефтеразведка» треста НОТ отдела начальник.

ИШТТА КХОАЧАШДУ ДЕКХАРАШ

«Малгобекнефть» НПУ коллективо чIоагIа лоархIаш сий-деш я цхьа дезаш сайна барт тайна кхьаьгаена йола дукхачча кьамех болча нахах латта цIогIа промысла коллектив. Управленне промысловшца кхоьл нийжача социалистически яьлс цахалдаш хьалха латташ хьайогIа коммунистически кхьаьгаена сийлен цIи лелаеча промысла коллектив. Малгобекски майдера цу коллективо «Iаьржа дошув» доаца 36 шу дизад. Ховш ма хиллара мехIдаьта кIеж етта йоккха дебат йола скважинаш кIезига я промысле. ДукхагIдолча даьлъе скважинай кьаьнча фондах насоаьшца пайда эц цо. МехIдаьта доаккхача дуьхьа хьалоаш нийслу цу коллективана, цхьаьккъа ца эш а ешш шерагга шерага дукхагIа хулийт цо хьаьдоаькха «Iаьржа дошув».

DIадаьду ну доладеннача хана доккхий социалистически декхараш тIаийнар промысла мехIдаьтахошца. Шера планал совгIа цхьа дзвяка хIинарах 22 эзар тонн мехIдаьта, 800 эзар кубически метр газ. ХIаьта хьаьдоаькхача мехIдаьттаеч газеген дIадоаьла мах 1,5 процент лоьхьо, къаьхьгама оьсарле 5 процент лаккъе лаьрхIар цар. Промысла кулгаьхой, берригача болхьой уйла тIерзаьь ер тIаийнца декхарш хаьнад хьалха кхоачашдара.

Управленне йоккхагIачрех я шоллагIа промысел. Цига болх беш я мехIдаьта кIеж теха барчI скважинаш, кIоаргга насосин 130 совгIа скважина. Цу ерригача скважинашкара мехIдаьта доахаш я мастерашца Шмелев Николай, Сычев Иван, Бычков Дмитрий керте латта кхо бригада. Цар шоай бригадашкарча мехIдаьтахошца цхьана белгалъьькар хьаьдоаькха мехIдаьтта соьдаькхара чакхьлха сан мероприятеш. Масала, И. В. Сычев керте латтаца шоллагIа бригада коллективо лаьрхIар 8 геолого-технически мероприяти чакхьлькха, болх ца беш латта кIоаргга пасосин пи скважина болх ба йоаьлийта. Уж шу скважина хIанз мехIдаьта луш я. DIайийна буса ларех скважина кхо тоаь «Iаьржа дошув» лу.

Шоай керттера декхараш кхоачашдаьл ньиа сатийна Iед мехIдаьта доахаш. Бригада членаш хьал а яь, болх бе йоаьлийтай керда электрическ линн, цар иштта отгаьй керда станокаш-качалкаш, ремонт яьй лаьттан тIехнаьарча ерриканча оборудованеш. Цу тайпанера совгIа шоаь чакхьъьха лаьрхIа хиннца мероприятеш толамца чакхьъьхьай. Из балхьон долаш лаьттан ченашкара хьаьдоаькха «Iаьржа дошув» 940 тонн соьалаьр. Управленне бригадашта кокъе хьалхара мотгIаг яьккхий цу бригада.

Мастер нов. Бычков керте латтача бригада чIогIа кхоачашдеш хьаьдоаькхачашца хий ну ца лаьттийтарг. Масала, соьаьк № 832 йолча скважина дийнаьхьи бусе 130 тонн мехIдаьтта лора, цига хий чухьаьлар бахьан долаш эшшаш ду. Из кхоачамбоаран дIайийнаьхьа сихха оригагIьаьлар инженерно-технически служба. Цар йоьхь болх бе йоаьлийтар скважинай. Цул тIехьагIа шу чакхьалаьхьа скважинашца денна мехIдаьтта 30 эзар тонн я. Цу тайпара мероприятеш чакхьъьхьай кхоча 4 скважине а.

МехIдаьттаца уьш йола хIамаш дIакхоьстараца эша демультасионни пункт ца хилар бахьан долаш дукхачча хана мехIдаьтта ца луш лаьттар № 823 йола скважина. Из пункт хьалъе ешш бар «Малгобекнефть» НПУ СМУ Гишлошъеьрш. Цар вIашIехьалаьлаьр уж хьаьгаена. Цул тIехьагIа вIашIехьийтарраша шозш лаьрхIар из хьаьгаена. ХIанз из пункт хьалъьь яьнай, промыслера мехIдаьтта цига лаьхьа. Цу масалаца кхьаьгаена хьалъьь тIаийца социалистически декхараш кхоачашдара мехIдаьттахошца мишта кхоьсан лоаттабу. Дукха керда резервашц гуча я йоаьлаш производствана хьаьккхийьй мехIдаьтта доахарашца. Уж производствана хьаьккхийьй мехIдаьтта лаьт ерриканча тIаьккхийтар пятилетка кхоьлагIчо шерашца нийсдина.

Хьаьдоаькха мехIдаьтта дукхагIа хилийтара чIогIа кхоьсан лоаттабу лаьттан кIалларха скважинаш ремонт ма мастерашца: Кушниленко Иван, Ахрипов Борис, Левшин Виктор керте латтача бригадашца а. Цхьаьккъа сингат доацаш хуьл цаьр яь ремонт, из бахьан долаш ремонт ца еш лаьрхIинчул дукхха а дукхагIа болх бу скважинашца.

Иштта кхьаьгаена мехIдаьттахошца, цIаьаьлъеьха хилийтаьй пятилетка тIехьхьара шера лаьхьарча бетта план. DIадаьда шу чакхдолачча ханга уьх шера чохх лар ца йиллаьр мехIдаьтта 45 эзар тонн яр. Хьаьдоаькхача мехIдаьттара дIадоаьла мах лоьхьарш паччахьалкхеена кхоьлаьр 176 эзар сом, кхьаьгаена оьсарле лаьхьара план 3,5 процент тIехькхочаьнъьй.

Иштта хьа а хьегаш цце шера план хинал дукхха а хьалха кхоачашъе лерхI мехIдаьттахошца.

В. ТАГУРОВ,
Малгобекски «Знамя труда» яхача газета болхьо.

Редактора заместитель
А. А. МЯКИЕВ.

Доацал деньгара

АМЕРИКАНЦИЙ ОАКХАРАШХА ДОЛА ГIУЛАКХАШ

Вьетнамски халкъ дуьхьал эуламе тIом беш, американски военцинаш дукхха бола маьрша баьхача нахах нах хьа боабу. Освобождение яхача кепийозин агентеран хоам ба: махиздара, дуьхьал Къъзбекьен Вьетнама цхьаь Куангнам яхача провинце американканашца царна тIехьа латтаьрашен 1969 шера вийнан маьрша баьхча нахах 4796 саг, царех 1959 бера 1597 хьалсаг йолаш, 12400 цIан 94 погоден йохаьлй.

Дедахача шера ца провинце 91 - эза дукхха нах боьбйр. Юртташ дукхха бомбан еттарахи маьрша баьхарех дукхха нах боьбарахи хоачам а ца хулаш, йоккхий мотгIагаш дIаделаьнаш химически веществаш хьерц.

1969 шера американски самолетаца Гуэ яхача города пхеррча яьх общине дIайоаржайир лохьаьж доалал химически веществаш. Из бахьан долаш 30 саг велар. Баьккъ болча наха лаьар кхийтар. Баьшъ гектараш хуьла лаьтташ хIама дIаде метагрдонача дьынал, итташ эзарш бога нах ну доассаденнача лаьттаьккъа баьдаьхана барбебоцаьча айттаб.

НИГЕРЕРА СОБЫТЕШ

ДОГОС, 13 январь. (ТАСС). Нигере малхбоа ехьа тIемаш деча районашкара деча хоамех, федеральн эскарша город Оверри — сепаратистий керттера чIогIаьло дIаьльаьлй. Федеральн эскара доаькъош, тIемаш а деш, Умуахиа яхача города оагIорахьа дIаьхьалхашка доах, цхьан ханна моагетагIчун го баь чуерзаьча группировкаша ева дуьхьалело тIом бу цхьайола моттигаш дIа а йоахаш.

Моттигерчен доалал дезьарчеи наблюдателаша деча тешалах, федеральн эскар тIалаташ сепаратисташа чIогIа хIама кхийтай, уж кхы меттаьрталой тамаш йолаш. Сепаратистий станера бечча хоамаша тешал ду цига пах хьаьрабеллен саготен хилара. Дукхха бола сепаратистски лидераш нигерийски территоре тIара байдаб. Царна юкъе ва сепаратистски режима керте латта Одумегву Оджукву а. Бийфера деча хоамаш тIара, цхьаьболча доалал дезьарча корреспонденташа йоах, из Либревилле (Габон) вахар, тIехьашка дувла сепаратистий доаькъош штаба начальникага полковникага Эфионг Филиппага а дита.

Гулаьх доацан цIий Іо на дахийтар дуьхьа Нигере федеральн правительствана керте латтача Якубу Говона сепаратисташ тIаьхьхар герз Іодилара, из даьр маьрша витарг хилара тешам а луш. Цунна цхьана це дIахийтар Нигере чурча Гулаьхашта юкъелелхар кхьыча паччахьалкхийй правительствашта, хьаьгга иштта тайп-тайпарча организацешта, частни наха могийтарг ца хилар.

Доалал дезьарча деча хоамех, Нигерийски паччахьалкхеи территори бIарчча ихаметтаоттаеш федеральн эскарий дувлача толамашта раьзьа да дуьхьа а дукхагIа дола африканский мехкаш.

Цунна цхьана Гвинейски радиос тешам тIабохийт «сепаратистски режим хьаьлоацаш \ хинларш» «Биафре баха нах» федеральн эскара оагIонгахьара болча яхарама «кIалхара баха беза» яхаш, хIанз «йоккха тIайгIа кхьыча ба».

«Дика дераша» дувца харидараш цар ю йоаккхи гуча а йоаьхкхаш, Нигере федеральн правительствас хьаьгга а хьаьда а дIакхийкадир ибо хилъьа (Биафа оалача моттиг баха дукхагIа бола нах) цхьаькка низ ба а бан, берг а бан, ььина.

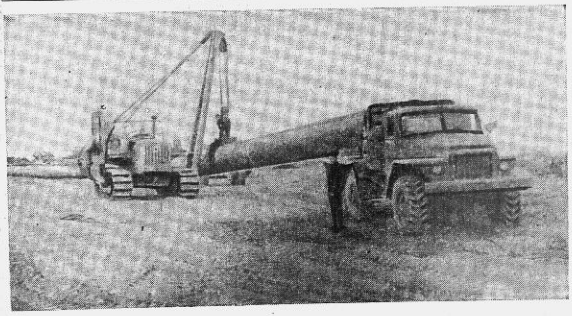

ВАХАРА МАХ ЛАКХБАЛАР

ПАРИЖ, 13 январь. (ТАСС). Цхьаьйола хIамаш почте тIолла дIаяхийтара 50 процент мах тIотохар, хIаьта I апреле деиз автомобилашта йола страховой взносаш 5 процент лаккъар хьаьхкалаьлъ Франц.

Кердача шера хьалхарча деношкахь лаьккбелар автомобилий, бонаьта, алюминие, никела мах, Лаккденна цхьайола продукташ маьхаш, машиниаьъьаьца дIа-юха вахара мах тIаьхийтта.

ХЬАЛХАРЧА НОВКЪА

ВАШИНГТОН, 13 январь. (ТАСС). ТIехьа тIаийоагIача хана а чIогIа йола финансон доазонаш оттадара политика делае лерхIаш и лейбористски правительство, вилар ухьаза визитах вогча Великобритане финансий министра Р. Дженкинса.

Селхан телевидене тIолла къамаьл дезий Дженкинса баьккъир дIадахача шера Великобритане платежни баланс миллионни болча англичанаша беза мах а, луш тоаьь хилар — 1967 шера стерлингий фунта девальваци яра, налогаш лаьхьара, чурча гIулакхашца дIайохийта паччахьалкхен расходаш кIезигъьра чотах лаьхьар. Министра белгалдаьккхар законодательн порядках алапена доалебеш бола тIаьхьожен уьх хьаьгIаоагIен бетташ дIабаккха лерхIаш лейбористски правительство на хилар. Цо иштта дIаяхийтара вахара мах Англе дIаьхо а лаьхьургIаш уьх шера маьхаш 2—2,5 процент тIаьхьетаргхилар.

РЕВОЛЮЦЕ 6 ШУ ДАЛАР

ЗАНЗИБАР, 13 январь. (ТАСС). Селхан занзибарски халкъо торжественно белгалдаьккхар Занзибари Пембен хьана тIайренашкара кхича мехкий — из Іоттьаьн дIабаьккхачу, уж кортамулъьа а шоай доламе а дальача революце лаьх шу дизар. ЛаьрхIа тахан хьайийлаьа кьаман кердача стадионе Занзибарера Танзаие тIема ешшй наради дукхха эзарш нах юкъе бола кьаьгаечкхий демонстрацин хилар, Трибуншкарча хьаьшашца юкъе а дуьнен цоьаьтка совгIа болча мехкара ена делегаеш, царца Советски Союз делегаци, африкански кортамулъаелл болаьмий ниллаш а болаш.

ИРАП. Советски специалисташ повкъостаца а деш йоллаш лаьт 487 километр IIаьхьа йола керттера Трансиранийски магистральн газопровод. 87 километр турбаш я вIашагIхотта сэлш йиссеран. ХIама эгтара хилагIча участка — ушаьл хинна латта Мазандеранна кхаьта — хьаьтIаьхьалчо балхьаш.

СУРТА ТIА: Каспийски фрота йистера 453-ца километрерча участке турбаш тIайотташ лаьт.

А. Ахмедзянова сурт.
ТАСС фотохроника.

Николаеве болх бе йоллеенай эрсий мехкашка кога ГIирс кийбу № 8 йола кIаьрчIа. Предприяте шера арахецэргба 3,25 миллион пар кога ГIирс. Тхьаста конвейерин лиг кердагIа йолча оборудованеш механизацеш кIийчIаьн я. Фабрике болх бен 1800 саг гуриг. Фабрике йиллача дешархой школа кийч а ий, конвейерш тIа хIаьлле а болх бен я 250 кьона болхлоц.

СУРТА ТIА: закройн цеха цхьан конвейера тIа.

К. Дудченко сурт.
ТАСС фотохроника.

ХАОТТАМ

Тахан республике йоллеен Грозни морхаш а йолаш, йоачан а йоаьшш, цхьаьшайолча мотгIагашка доха а деаллаш, малхбоалехьа а йоаьшш, гIаьхьча бозрамга кхоачаш мух а хьекхаш ха хила а фегара температура республике йолла я градус целаллара I градус йоаьхьа кхоачашца. Грозне 0 градусгара 2 градус шеллагга кхоачаш хила а тарлу. ДIахоьрча шин деш шин буса морхаш а боаьш, юкъе-юкъе екхаш а хулаш, цхьаьшайолча моттигашка доах а доаллаш, гIийло мух а хьекхаш за хила а фегара температура бийсашка 2—7 градус шелаа йолаш деношка 3 градус шеллаагара 2 градус йIолхатта кхоачаьн, хIаьта республика кхьаьбеларча районашка 3—8 градус йIовхал йолаш хила а тарлу.

Метеостанци.

КЕРДА ВАХАР

ДIАЛЛАД

ЧIогIа де гIолдаьлна бар селхан Старопромысловски мехIдаьтта такой. Дика кийчьъьна кварти-рашка керда вахар диллар 83 деза. Цар керда вахар дилла шаккхе цIа хьаллаьдг «Старогрознефть» НПУ предприятеча арахецна продукцера дIабода мах лоьбарах хьахиннача фонда чотах. Ер шу чакхдалалехьа кхы а 72 деза керда вахар дулларгда.

Керда вахар диллача дезаьлата юкъе ба кадрови болхлой, вышкомонтажникаш.

А. ТИЩЕНКО.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж).
Телефонаш: редактора—3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехтохкама секретара — 3-34-38; партийни вахарех, культурах, промышленностех отделий — 3-42-30, Юрта болхамий письмойн отделий— 3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революцен проспект, 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж).
Телефоны: редактора—3-44-96; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.

Типографи «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

ЛадувгIа

РАДИО
15 январь

6.30 — «Юрта Iуйре» (тIаьлгIий меттаьлг). 6.45 — Ашарашъ. 6.50 — Хьовшаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольске племя» газетий обзор. 7.30 — Передачий программа. 7.35 — Москва. 8.15 — «Сердало» газета обзор. 8.25 — Курсий кIезиг. 8.45 — «Проблемаш интернационализмана тешаме хилар берригача марксистийн - ленинцийн дехкар да» ятта беседа. 9.00 — Москва. 16.00 — Передачий программа. 16.05 — «Къона тIехьа» (юхий меттаьлг). 16.20 — Идиллии, ашарашъ, кхаьрра ашарашъ. 16.45 — Керда хьовшаш (тIаьлгIий меттаьлг). 17.00 — Москва.

РАДИО
16 январь

6.30 — «Юрта Iуйре» (эрсий меттаьлг). 6.45 — Ашарашъ. 6.50 — Хьовшаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольском племя» газетий обзор. 7.30 — Передачий программа. 7.35 — Москва. 8.15 — «Ленинан иншъ» газета обзор. 8.25 — Лист. Концерт. 8.45 — «Къона тIехьа» (тIаьлгIий меттаьлг). 9.00 — Москва. 16.00 — Передачий программа. 16.05— Радиоан телевиденин инструментальн ансамбла концерт. 16.45 — Керда хьовшаш (тIаьлгIий меттаьлг). 17.00 — «ЦIи йоаьшш йолча кIаьнчIа классе» цикилаьрг передача. 17.30 — «Ленинский новкъа долх вай». 17.45 — Владимир Ильич Ленин вах 100 шу дизарга.

Хьажа

ТЕЛЕВИДЕНИ
15 январь

17.55 — Передачий программа. 18.00— Дешархочца. «Радиолокаци» яха фильм. 18.10 — Нахтеерчеш мехкарий (юхий меттаьлг). 18.30 — Малинский ленински университет. Социальаьн политикоаьнна. «Къаьмгана эстетикин ешаьрхаьнна фактораш». 19.00 — Телевизионни кердаьрдаьр (тIаьлгIий меттаьлг). 19.05 — «Болхо-ца кхар кура цIи ях» кинофильм. 19.35 — «Шерашъ-ца ца тIулаьа» яха телевизионни фильм. 20.45 — Дуьнен хьалхьашца юкъера обзорен. 21.00 — «Последний этюд» яха художественни фильм. 22.10 — Передачий программа. 22.15 — Фигурни соьаьнаш хьажара СССР чемпионат. Цу тIа ду хьалхарен. Шин йолаьмера программа. Киевера передача.

ТЕЛЕВИДЕНИ
16 январь

17.55 — Передачий программа. 18.00 — Берашта. Фильм. 18.30 — Телевизионни кердаьрдаьр (юхий, эрсий меттаьлг). 19.00 — Хьовшаш. 19.05 — Хьовшаш-ца. Кердаьрдаьна болх критика. 19.25 — «Болхо-ной сийлен» яха документальн фильм. 19.45 — Ленински юбилейна накхаьлдаьхьа. 20.05 — «Доте бос бола кхьаьнна» яха телевизионни фильм. 20.20 — Шоаьш, берашъ. 20.55 — Кердаьрдаьр эстрафета. 21.15 — «Королевская ложа» яха фильм-концерта. 22.10 — Передачий программа. 22.15 — Фигурни соьаьнаш хьажара йола СССР чемпионат. Киевера. Шин йолаьмера йола программа. Киевера передача.

СФ05010. Заказ № 308.